

Licenciaszerződések és informatika: egy UNIDO szeminárium margójára

Amint arról a sajtó is beszámolt /1/, 1972. augusztus 28. - szeptember 1. között az UNIDO "Licenciagazdálkodás" címmel szakértői ülést rendezett Bécsben. Az ülésen 14 országból 22 szakértő vett részt, valamint az UNIDO és a WIPO /World Intellectual Property Organisation = Szellemi Tulajdon Világszervezete/ képviselői.

A szakértői ülés 9 előre elkészített és szétküldött referátumot vitatott meg. Az alábbiakban e referátumoknak elsősorban azokról a részeiről számolunk be, amelyek tájékoztatási kérdést vetnek fel, akár a licenciaszerződést kötő felek szerződéses jogviszonyának keretein belül, akár a különböző országok államigazgatási mechanizmusának vonatkozásában.

C.G. WICKHAM /Nagy-Britannia/ "Nemzetközi licenciacereskedelem a vállalat szemszögéből" c. előadásában /2/ külön fejezetet szentelt a "folyamatos tájékoztatás" kérdéseinek. Eszerint a szerződéskötési gyakorlatban általánosan szokásos, hogy a licenciadó a szerződés alapján létesített termelőberendezés üzembehelyezését követően még hosszú évekig, esetleg a licencijogviszony egész időtartama alatt tájékoztatja az engedélyest az e termelőberendezést érintő és általa időközben kifejlesztett műszaki tökéletesítésekről. Bizonyos esetekben ez az információs szolgáltatás ellenérték fizetése mellett történik. Előfordul - különösen licencia pool-ok esetén - hogy ezt az információs folyamatot évente rendezett ülésekkel élénkitik, ahol a licenciadó licencia-vevőivel személyesen közli és vitatja meg saját legújabb fejlesztési eredményeit, ezeket az információkat kölcsönösen értékelik és több oldalról megvitatják.

V.R.S. ARNI /India/ "Engineering és management szolgáltatására irányuló szerződések" c. referátumának mellékleteiben ad részletes tájékoztatást arról, hogy know-how hasznosítására irányuló szerződések esetén, valamint engineering szerződésekénél a szállítót milyen információs kötelezettségek terhelik, elsősorban az ajánlott berendezések műszaki jellemzőit, beszerzési lehetőségeit, biztonságtechnikai adatait illetően /3/.

Ugyanezt a kérdést világította meg, de az engedélyes oldaláról M. EL-HALFAWY /UNIDO/, aki "Licenciaajánlatok értékelésének gyakorlata" c. referátumának mellékletében petrokémiai gyanta-gyártó létesítmények értékelésével kapcsolatos információs igényjegyzéket közöl /4/.

Mindkét referátum mellékletét képező dokumentáció értéke szemelvény a fejlődő országok e téren jelentkező információs igényeiről.

E sorok szerzője "Magyarország nemzetközi licenciakapcsolatai" c. referátumának ide vonatkozó részében arról számolt be, hogy a nemzetközi szerződéskötési gyakorlatban kialakult és az előzőekben több oldalról megvilágított információs kötelezettséget a magyar jogszabályalkotó elvonatkoztatás és elvi általánosítás eredményeképpen, nem kötelező jelleggel a szabadalmaztatható találmányokról szóló 1969.évi 11.törvény 18.§ /3/ bek.-ben jogszabályi erőre emelte. Eszerint "a szabadalmas köteles a hasznosítót a szabadalomra vonatkozó jogokról és fontos körülményekről tájékoztatni, a találmány megvalósításával kapcsolatos műszaki tapasztalatokat azonban csak akkor köteles átadni, ha ebben kifejezetten megállapodtak" /5/.

Más oldalát világította meg a tájékoztatási tevékenységnek B.J. BARD /Nagy-Britannia/ a "Kutatási szervek szerepe a külföldi technológia megszerzésében és honosításában" c. referátumában. Nevezett abból indul ki, hogy azoknak a fejlődő országokban berendezett intézményeknek, amelyeknek feladata a külföldi technológia honosítása egyik fő tevékenységét képezi olyan információk felkutatása, beszerzése, amelyekkel a hazai műszaki ismeretek a külföldi technológia, technika érdekében kiegészítendők. - Tanulmányának végkövetkeztetésében azt mondja, hogy hasznos lenne, ha az UNIDO vállalkoznék azoknak a legfontosabb információknak gyűjtésére, amelyek a fejlett és fejlődő országok közötti együttműködés során létrejött legfontosabb kutatási szervekre, valamint a fejlődő országok által saját erejükkel létrehozott kutatási szervekre, továbbá az ezek működésével kapcsolatos tapasztalatokra vonatkoznak /6/.

K.D.N. SINGH /India/ "Külföldi technológia megszerzésére vonatkozó jogi szabályozás a fejlődő országokban" c. referátumában államigazgatási szempontból vizsgálta az információáramlás megszerzésének és feldolgozásának kérdését. Tézisszerűen kidolgozott tanulmányában e vonatkozásban azt hangsúlyozta, hogy a fejlődő országok számára kívánatos, hogy egyrészt minden külföldi műszaki ismeret megszerzését állami nyilvántartásba vegyék, másrészt, hogy e szerződések érvényességét hatósági jóváhagyástól tegyék függővé /ami természetesen feltételezi e szerződések műszaki, gazdasági és jogi szempontból való felülvizsgálatát /7/.

A.M. EL-AZAB /Egyiptom/ "Licencia és szabadalmazott technológia jogi védelme" c. referátumában széles körű áttekintést adott az e vonatkozásban egyrészt nemzetközi sikon jelentkező, másrészt a 18 arab ország által e téren kifejtett erőfeszítésekről. Az előbbi témakörbe tartozik az a tervbevetett nemzetközi információs szervezet, amelyet Svédország javaslatára a WIPO kíván létrehozni és amelynek fő célja olyan "információs bank" létrehozása, amely egyrészt információ-lehívást, másrészt információátvitelt és periodikus közzétételt biztosítana a keresett és a kínált licencialenetségek vonatkozásában. E nemzetközi szerződés fő célja a fejlődő országok információellátottságát biztosítani ezen a téren /8/.

E.P. WHITE /Amerikai Egyesült Államok/ "Licenciaszerződés és behozatal" c. referátuma végkövetkeztetéseiben még messzebbre ment, az UNIDO-nak többek között azt javasolta, hogy létesítsen információátvitelt

- a világméretű pénzügyi és beruházási segélyprogramokról;
- olyan beruházási ügynökségekről és szervezetekről, amelyek közvetlenül végeznek a fejlődő országokban ilyen tárgyú helyi tevékenységet;
- a műszaki tanácsadó, marketing és pénzügyi szervekről /9/.

Különösen heves vita alakult ki M.B. FINNEGAN-nak /Amerikai Egyesült Államok/ "Amerikai és nyugat-európai kartelljog" c. előadását követően. E.P. AMADEO, az argentin fejlesztési Allamtitkárság /Subsecretaria de Desarrollo/ munkatársa azt fejtette ki, hogy országában egyre szélesebb körben terjed az a nézet, hogy a fejlődő országoknak nem fűződik érdekük a szabadalmi rendszer fenntartásához, mivel e rendszer a külföldi tőkésekét védi. - S.GLEMBOCKI, az argentin Licencia Hivatal igazgatója pedig szokatlanul éles hangú hozzászólásában azt hangsúlyozta, hogy mindaz, ami az USA-ban jogellenes és tilos, azt az amerikai vállalatok az argentin vállalatokkal kötött licenciaszerződésekben kikötik /exporttilalom, árukapcsolás, nyersanyagbeszerzési forrás kötelező előírása/.

Az öt napig tartó vitát részben az elnöki tisztet ellátó indiai K.D.N. SINGH, részben E.AGUILAR, az UNIDO illetékes iparfejlesztési tisztviselője /Industrial Development Officer/ irányította. Elénk eszmecsere bontakozott ki a beruházások és a licencszerződések kapcsolata kérdésében. Ezt az váltotta ki, hogy az angol WICKHAM ur nyers ószinteséggel fejtette ki, hogy a kormányok tehetnek amit akarnak, a vállalatok számára csak a pénz beszél, s ha a vállalatok nem érdekeltek anyagilag a fejlődő országokkal való licenciakereskedelemben, akkor e téren nem sok jó várható. - Hozzászólásában az elnök azt huzta alá, hogy a kulcsrakész gyárak szállításának kora letűnőben van, a Világbank ilyen ügyletekhez nem ad hitelt. A nigériai K.DAISI pedig azzal az igénnyel lépett fel, hogy az UNIDO tegyen a Világbanknak olyan javaslatot, mely szerint az pénzügyileg preferálja a fejlődő országok technológiai fejlesztésére irányuló szerződéseit. A szakértői ülés azonban úgy találta, hogy e javaslat tulmegy az ülés hatáskörén.

A szabadalmi rendszer célszerűségét kétségbevonó és már említett argentin felszólalás alapján az UNIDO illetékes osztálya ad hoc munkabizottság létrehozását határozta el, amelynek célja a szabadalmi rendszer jövője, valamint a licenciaszerződésekben foglalt korlátozások tanulmányozása. Annak érdekében, hogy e munkabizottság pozitív munkát végezhesen, e sorok szerzője javasolta, a munkabizottságnak szovjet résztvevővel való kiegészítését, aki a szovjet szerzői tanusítványos rendszer tapasztalatairól tud megfelelő tájékoztatást adni. E javaslatot elfogadták.

E sorok szerzőjének hozzászólásai, előadása, valamint a lengyel H.A. JANISZEWSKI hozzászólásai alapján a szocialista jog iránt igen élénk érdeklődés nyilvánult meg a fejlődő országok részéről. Különösen a szocialista országok licenciaszerzési rendszere: a piackutatás, a legmegfelelőbb ajánlat kiválasztása, a szerződési feltételek, valamint különösen a licenciaszerződés hatósági jóváhagyásával kap-

csolatos metodika iránt. A fejlődő országok ugyanis számos olyan ki-
zsákmányoló licenciaszerződést kötöttek a múltban, amely számukra
rendkívül hátrányos, s ezért intenzíven keresik azokat a hatékony
módszereket, amelyekkel egyrészt saját népgazdaságuk érdekeit tudják
védeni, másrészt a viszonylag legenyhébb gazdasági függőség vállalá-
sa mellett iparukat fejleszteni képesek. Minthogy pedig a szocialis-
ta országokat is sok hasonló szempont vezeti a külföldi licenciavá-
sárlások hatósági ellenőrzésében, jóváhagyásában, érthető a fejlődő
országok érdeklődése. Tükrözi ezt az UNIDO által a Szakértői Ülésről
készített zárójelentés is, amely számos utalást /10/ tartalmaz a szo-
cialista országok ilyen vonatkozású tapasztalataira, a szocialista
jog tanulmányozásának célszerűségére.

E sorok szerzője az előre meghatározott napirenden felül ismer-
tette a szocialista ujitási jog alapvető rendelkezéseit. E téma iránt
meglepően intenzív érdeklődés nyilvánult meg, ami nézetünk szerint
azzal magyarázható, hogy a fejlődő országokban alacsony a találmányok
száma. /Argentínában a szabadalmazott találmányok csupán 3%-a belföl-
di, a többi külföldi eredetű/. Ugyanakkor a külföldi technológia ho-
nosítása során a saját műszaki fejlesztő gárdát az ujitási rendszer-
rel önálló műszaki tevékenységre lehetne ösztönözni, később pedig e
saját fejlesztő gárda alkalmassá válhatna olyan műszaki eredmények el-
érésére is, amelyek szabadalmaztathatóak. Véleményünk szerint ezért a
fejlődő országok eredményesen tudnák felhasználni azokat a jogi és
gazdasági tapasztalatokat, amelyeket a szocialista országok az ujitá-
si rendszerrel a szocialista iparosítás korábbi szakaszában maguk is
szereztek és hasznosítottak.

Témánkra, a tájékoztatásra visszatérve befejezésül meg kell em-
litenünk, hogy a szakértői ülés zárójelentésében fontos infromatikai
vonatkozású ajánlásokat is tett az UNIDO-nak, amely szerint a fejlődő
országok technikai igényeinek kielégítése érdekében kívánatos volna,
hogy az UNIDO információs pool-t hozzon létre s ennek keretében bizo-
nyos kiválasztott műszaki területeken a külföldi ismeretek megszerzé-
sének különböző formáiról, lehetőségeiről tájékoztassa a fejlődő or-
szágokat /11/.

A Szakértői Ülész javaslatának elfogadása esetén az UNIDO olyan
feladatra vállalkoznék, amely rendkívül munkaigényes volna miatt, vé-
leményem szerint a jelenlegi szervezeti keretek bizonyos átalakítását
is szükségessé tehetné. Összinté meggyőződésem azonban, hogy az ilyen
irányú erőfeszítések és áldozatok, az említett tárgy információs bá-
zis létrehozása, hosszú távon gazdag gyümölcsöket teremthetne.

Vida Sándor

JEGYZETEK

/1/ Világgazdaság 1972.szept.26. 3.old. - UNIDO Newsletter
1972.okt. 54.sz.

/2/ UNIDO referencia jelzet: ID/WG. 131/1. 14.old.

- /3/ ID/WG. 131/6. 31-33.old.
- /4/ ID/WG. 131/9. Annex I.
- /5/ ID/WG. 131/5. 8.old.
- /6/ ID/WG. 131/7. 11. 14-15.old.
- /7/ ID/WG. 131/8. 13.old.
- /8/ ID/WG. 131/2. 9-10.old.
- /9/ ID/WG. 131/3. 33.old.
- /10/ ID/WG. 131. Draft Report 13-15.pont.
- /11/ ID/WG. 131. Summary of Conclusions of the Expert Group 3.pont
a/ bek.

Rövid hírek

15 éves a Deutsche Bücherei, Leipzig, természettudományos-műszaki tájékoztató szolgálata. Ez elsősorban megkeresésre végző irodalomkutatókat. 1970-ben több mint 10 500 volt az irodalomkutatók száma. A könyvtárban a ZIID referálókartonjaiból katalógust állítottak fel, amely meghaladja már a 3 200 000 kartont.

A könyvtár szabadalmi téra több mint 1 300 000 szabadalmat tartalmaz a II. világháború előtti Németország, az NDK, az NSZK és Nyugat-Berlin területéről. Szabadalmi keresést 1877-ig visszamenőleg tudnak vállalni.

/Zentralblatt für Bibliothekswesen, 85.k. 11.sz. 1971.
p.692./

A Yale University Library 16 mm-es mikrofilmen adta ki nagykatalógusát összesen 727 tekercsben. Ára \$ 5600.

/Library of Congress Information Bulletin, 31.k. 11.sz.
1972. Appendix. Microfilm Clearing House, p.89./

